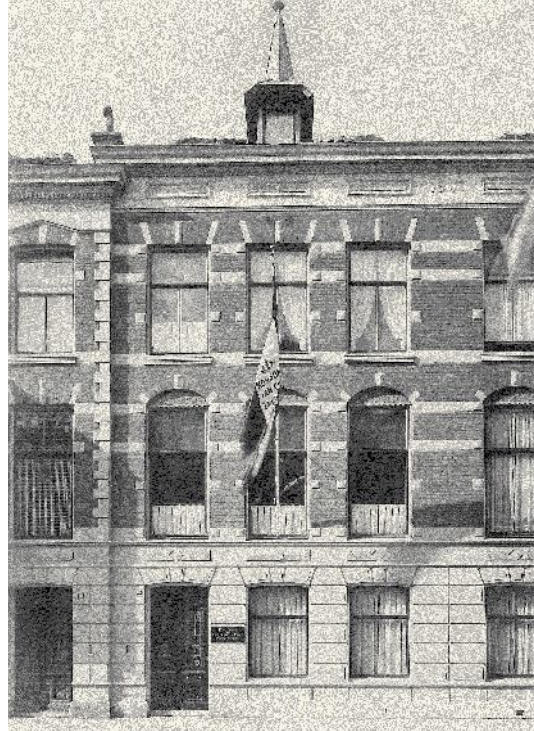

De KCZB heeft koren veel te bieden

tekst: [Martin Paats](#)

Bij een jubileum kijk je met het oog op de toekomst achterom met de vraag: heeft de KCZB betekenis voor de aangesloten koren? Alleen al de muziekvoorziening lijkt voor een groot aantal koren een bevestigend antwoord te rechtvaardigen. Maar er is in de 125 jaar meer bereikt. Daarover en over het servicebureau van de KCZB gaat dit artikel.

In 1936 werd de eerste echte huisvesting van de KCZB in gebruik genomen: De Perponcherstraat 104 in Den Haag.

Veel dirigenten hadden vroeger een gebrekkige opleiding. Het bestuur heeft veel gedaan om de kwaliteit te verbeteren. Eerst door voorafgaande aan de jaarlijkse algemene vergadering een directeurenvergadering te beleggen, vervolgens door het organiseren van wat we nu een 'workshop' zouden noemen. Met behulp van een proefkoor kwamen allerlei aspecten van goede koorzang aan bod. J. Pelser gaf de stoot tot het houden van directeurencursussen. Deze Pelser was vanaf 1891 bestuurslid en werd in 1923 als opvol-

ger van graaf Van Hogendorp voorzitter. Hij is ook lange tijd redacteur geweest van 'De Lofstem'. In 1906 kwam de eerste cursus tot stand. In 1928 werd voor het eerst een koorleiders-examen gehouden. De voorzitter van de examencommissie was de derde bondsvoorzitter, J. Pieterse Moens. De commissie werd bijgestaan door erkende landelijke autoriteiten. In de loop der jaren is de opleiding van dirigenten overgenomen door andere organisaties, maar steeds heeft de KCZB daarin een stimulerende, en soms organiserende, rol vervuld.

stand. Daarin verbinden staten zich om grensoverschrijdend makers van een werk te belonen als dat door anderen wordt gebruikt. De Conventie trad in Nederland pas in werking met de Auteurswet van 1912. Veel discussies vonden plaats. Elk koor kreeg direct met de Buma te maken. In 1924 probeert de KCZB een collectief contract af te sluiten met de Buma, die daar niets voor voelt. Een kamerlid wordt ingeschakeld. Andere koororganisaties sluiten zich aan bij het initiatief van de KCZB. Samen gaat men op audiëntie bij de minister van justitie. Uiteindelijk lukt het, er komt een collectief contract. In de loop van vele decennia zijn er steeds weer perikelen over het auteursrecht. Maar nu betaalt elk koor per koorlid een vast bedrag, dat in de contributie is verwerkt. Voor veel koren is dat aantrekkelijk, omdat voor hen een afzonderlijk contract aanzienlijk duurder is. De samenleving wordt steeds complexer. Daarom leek het ds. A.J. Kret, die de heer H.F. Brune opvolgde als voorzitter, goed een juridisch adviseur voor de KCZB aan te trekken.

Buma: voortdurende zorg

De kwaliteit van de koorzang is voor een koor van groot belang, maar koorbesturen weten, dat ook allerlei organisatorische zaken veel aandacht vragen. Eén van die zaken is overgenomen door de KCZB: het betalen van auteursrechten. In 1886, het jaar van de oprichting van de KCZB, kwam de Conventie van Bern tot

De auteur **Martien Paats** is van 1993 tot 2005 voorzitter van de KCZB geweest. Nadat hij (in 1997) was afgetreden als burgemeester van Alphen aan den Rijn, heeft hij Cultuurwetenschappen gestuurd. Zijn doctoraal scriptie bevatte een studie van koren in protestants Nederland en de Bond van Christelijke Zangverenigingen (1886) tot omstreeks de Eerste Wereldoorlog en droeg als titel 'De Muze der Muziek heeft haar intocht gedaan', een uitspraak van de eerste voorzitter van de bond.

Dit is het derde artikel over de geschiedenis van de KCZB. De voorgaande artikelen verschenen in Vocaal 2010-nr. 6 en Vocaal 2011-nr. 1.

7e Jaargang No. 1.

Juli 1888.

DE LOFSTEM

Orgaan van den Bond van Christelijke Zangvereeningen in Nederland.

Redactie: Het Bondsbestuur.

Uitgever: C. Blommendaal, 's Gravenhage.

Het eerste
bondsblad kwam
uit in 1888. Het
musiceren in
huiselijke kring en
koorzang hadden
een nauwe relatie.

Het werd mevrouw mr. G.F. van der Linden-Burgers. Haar eerste taak was om te voorkomen dat koren bij de landelijke Rijksbijdrageregeling voor sociaal cultureel werk, waaronder ook de amateuristische kunstbeoefening viel, buiten de boot zouden vallen. Bij conflicten tussen koren en dirigenten of zaalverhuurders moest zij in actie komen. Om conflicten te voorkomen heeft zij ook een dirigentenovereenkomst ontworpen. Haar activiteit is door een ander voortgezet en tegenwoordig kan ook beroep gedaan worden op een gediplomeerd mediator in de persoon van Jan Gooijer.

Kunstenars Contract Bureau: een vondst

Voor veel koren is een andere dienstverlening van groot belang: het Kunstenars Contract Bureau (het KCB). Vader van dit mooie, maar arbeidsintensieve initiatief is Jaap Balder, vele jaren secretaris van de KCZB. De stichting KCB neemt vanaf 1 januari 1992 van de koren die dat willen alle werkgeversverplichtingen over. Dat betekent een enorme lastenverlichting voor de koorbesturen. Een bijzonder computerprogramma is door Jaap Balder voor deze taak ontwikkeld. Zelf heeft hij eerst de werkzaamheden verricht voor het KCB. Dat bleek snel niet meer mogelijk. Ook koren die lid zijn van een andere korenorganisatie, werden buitengewoon lid van de KCZB in verband met deze service. De omzet in 2008 was € 2.5000.000,-. Naast deze belangrijke dienst kunnen koren gebruik maken van voordelige verzekeringen. Bestuurderscursussen en handleidingen voor secretaris en penningmeester hielpen koorbesturen bij hun taak. En al de 125 jaar was er het blad: 'De Lofstem' dat nu 'Vocaal' heet.

Al deze werkzaamheden vragen om een bureau. Lange tijd besprak het dagelijks bestuur wekelijks allerlei zaken, zoals de post. Maar er was ook veel routinewerk. In de jaarboekjes van die tijd staat steeds vermeld 'Voor muziek, omslagen, Sängergross, Lofstemabonnementen, Insignes: 2de secretaris Jacob Smelik, N.W. Binnensingel 38a te 's-Gravenhage. Hij had een gezin met opgroeiende kinderen, was onderwijzer en dirigent van een aantal

koren. Al zijn vrije tijd besteedde hij in zijn eigen huis aan de KCZB. Velen waren hem zeer dankbaar, maar hij kreeg toch een standje van een koor, omdat een pakket op zaterdagavond besteld niet per omgaande is verzonden. Als Jacob Smelik - 54 jaar oud - overlijdt, wordt besloten dat een bureau zal worden geopend 'voor het meer machinale werk van verzendingen, correspondentie met vereenigingen, quitanties, enz'. Er kwam een administrateur voor twee of drie avonden, die onder toezicht van een deel van het dagelijks bestuur zijn werk verrichtte.

Van bovenkamer tot bankgebouw

Tussen 1918 en 1936 wordt dit werk verricht in één van de bovenkamers op de tweede etage van een clubhuis voor meisjes. Voorzitter Moens kocht in 1936 - met instemming van de bestuursleden - zelf het pand Perponcherstraat 104 voor het bedrag van f 7.500,-. Later verkocht hij het voor hetzelfde bedrag aan de KCZB. Toen de parterre in 1969 werd verbouwd, was het pand al f 150.000,- waard. In 1958 werd de eerste full time administrateur, Evert van Dijken, benoemd. Hij kreeg in de loop der jaren versterking. In 1978 kon het huidige pand - een voormalige Rabobank - in Voorschoten worden verworven. De brandvrije kluisruimten zijn uitstekend geschikt als huisvesting voor de bibliotheek. Intussen was Jan Goedman administrateur, die veel tijd investeerde in contacten met de koren. In 1996 trad André Meijster aan. Hij moest vooral aandacht besteden aan de organisatie van de werkzaamheden, zeker in het licht van de snel om zich heen grijpende automatisering. Ook de buitenlandse handel vroeg veel zijn tijd. Met een team van acht personen (deels in deeltijd) verricht hij het vele werk voor de aangesloten koren. Door goede beslissingen van vorige generaties bestuurders zijn de huisvestingslasten laag, waardoor de contributies voor een belangrijk deel echt ten goede komen aan werk voor de koren. Nu - 125 jaar na de oprichting - is iedereen het erover eens: de KCZB is een organisatie die veel betekent voor de aangesloten koren.